

ARBITRAŽNA PRESUDA, Pariz, 20.II.1952.

Cie du Cameroun ca M. Charles

Arbitri: Ripert, Dalsace, de Grandmaison.

Zastupnici stranaka: Dor, Dubosc

Kupoprodaja FOB - Zakašnjelo ukrcavanje - Promjene u tečaju -
Takse ustanovljene poslije dana, koji je utvrđen za ukrcavanje

I. U načelu kod kupoprodaje FOB, koja je zaključena s naznakom roka za ukrcavanje, prodavalac je kriv, ako u predviđenom roku ne izvrši ukrcaj, i odgovoran je za štetu uzrokovanu kupcu tim skrivljenim zakašnjenjem. Kupac, ako prihvati zakašnjelo izvršenje ugovora, može tražiti odštetu samo ako dokaže štetu, koja je neposredna i izravna posljedica zakašnjenja. On prema tome nema prava na naknadu za štetu, koja mu je nastala time, što je bio prisiljen da nabavi valutu plaćanja (konkretno franke C.F.A.) po višem tečaju, pošto je aktom državnog organa bio izmijenjen paritet franka. Zapravo ta šteta nije neposredna i izravna posljedica zakašnjenja, jer kupac, koji zaključuje ugovor u stranoj valuti, mora očekivati varijacije u tečaju mijenjanja te valute.

II. Prodavalac FOB ne može od kupca tražiti plaćanje takse, koja je ustanovljena nakon potpisivanja ugovora, premda se u njemu nalazi klauzula, koja stavlja na teret kupca svako povećanje taksa na izvoz ili svaku novu taksu, koja bi bila ustanovljena u vrijeme između potpisa ugovora i stvarnog dana ukrcavanja, ukoliko je nova taksa bila ustanovljena poslije dana predviđenog za ukrcavanje. Ustvari, da je prodavalac ukrcao robu na dan predviđen u ugovoru, on ne bi trebao platiti tu taksu.

Činjenice:

Firma Charles, uvoznik drva, zaključila je bila niz ugovora s Cie du Cameroun za nabavu kolonijalnog drva, koje je trebalo otpremiti iz Duale u Le Havre. Svi ti ugovori, osim ugovora br.1, bili su sastavljeni u istom obliku i nazvani kupoprodajnim ugovorima FOB, te su stavljali prodavaocu na brigu, da naznači brod za prijevoz i da izvrši ukrcavanje u

odredjenom roku. Ugovori su odredjivali cijenu prodane robe u francima C.F.A. i predviđjali plaćanje djelomično prilikom predaje dokumenata a djelomično mjenicom.

Budući da su pošiljke izvršene g. 1948. prouzročile u pogledu obračuna cijene više poteškoća, stranke su se obratile arbitraži radi ispitivanja i rješenja tih problema.

Stanovište suda:

Firma Charles traži od Cie du Cameroun Fr 230.950.--, koliko je po svom shvaćanju previše platila kao cijenu ugovora broj 64, 84 i 88, jer su ti ugovori bili plaćeni na bazi franka C.F.A., dok ih je trebalo platiti samo uz paritet od Frs 1.70 (koji je bio na snazi posljednjeg dana, kojega su ta tri ugovora morala biti izvršena, jer je paritet franka C.F.A. izmijenjen poslije tog dana odlukom od 16.X.1948.).

Ugovor 64 predviđao je ukrcavanje u prvom polugodištu 1948., a ugovori 84 i 88 predviđjali su ukrcavanje dana 29.IX.1948., dok su dokumenti bili predloženi kupcu tek 27.X. 1948. i istodobno je plaćen ukupni iznos od Frs.C.F.A. 769.834.; kupac je platio fakturu, ali je odmah 3.XI. protestirao protiv iznosa isplate, koji mu je bio nametnut, da bi primio dobavu, zbog činjenice da je franak C.F.A. bio kalkuliran uz paritet od 2 Frs mjesto 1,70, kako bi moralo biti, da su ugovori bili izvršeni u uglavljenom roku.

U načelu kod kupoprodaje FOB, koja je zaključena s naznakom roka za ukrcavanje, prodavalac je u docnji, ako se ne izvrši ukrcaj u predviđenom roku i odgovoran je za štetu, koja je prouzročena kupcu takvim skrivljenim zakašnjenjem. Kupac u tom slučaju može s pravom odbiti, da kod prispjeća primi isporuku, ili može, ako mu to bolje odgovara, preuzeti dokumente i tražiti naknadu štete. Izvršenje ugovora, međjutim, ne isključuje pravo na naknadu štete zbog zakašnjenja i ne može se smatrati, da je produžen rok dobave kupcu samom činjenicom, što je kupac prihvatio izvršenje ugovora, naročito ako je stavio prigovor čim je opazio, da mu je zakašnjenje prouzročilo štetu.

Medjutim kupac, koji prihvati zakašnjelo izvršenje ugovora, može tražiti naknadu samo u slučaju, ako dokaže štetu, koja je neposredna i izravna posljedica neizvršenja obveze

(čl. 1151 francuskog građ. zakonika) i koja je bila predviđjena, ili je mogla biti predviđjena u času zaključenja ugovora (čl. 1150 fr.gr.zak.).

U konkretnom slučaju kupac je preuzeo obvezu da plati cijenu robe u francima C.F.A., a izmjena pariteta franka potječe od akta državnog organa, koji nije bio predviđen u času zaključenja ugovora. Zakašnjenje u ukrcavanju nije samo po sebi prouzročilo nikakvu štetu kupcu, te šteta proistječe isključivo od činjenice, da je kupac morao nabaviti po višem tečaju franke C.F.A., kojih nije imao.

Kupac, koji zaključuje ugovor u stranoj valuti, mora očekivati varijacije u tečaju te valute, pa kako je prodavalac u konkretnom slučaju tražio cijenu u valuti, koja je naznačena u ugovoru, to šteta, koju je pretrpio kupac od zakašnjenja u dobavi, nije ni u kojem slučaju neposredna i direktna posljedica zakašnjenja, te prema tome treba odbiti zahtjev firme Charles.

II. Cie du Cameroun traži od firme Charles plaćanje iznosa od Frs. C.F.A. 655.661. -, koji je iznos ona morala platiti u ime dopunske takse ustanovljene za otpremu drva odlukom od 28.II.1948. i koja prema kupoprodajnim ugovorima pada na teret kupca. Kupac je odbio da plati fakture, kojima je obračunata ta taksa, ističući: 1/ da nije dužan platiti taksu za neke od ugovora i 2/ za ostale, da taksu ^{ne} mora platiti po paritetu od dva franka za franak C.F.A. zbog greške, koju je učinio prodavalac zakašnjenjem u ukrcavanju ili u predočenju fakture.

A. Ugovor br.I od 22.II.1947. (nazvan od stranaka "ugovor Francais") stavio je na teret Cie du Cameroun, da kupi za račun firme Charles određene količine drva, koje treba dobiti koncem maja 1947. Ukrcaji su izvršeni samo u maju 1948. (fakture od 12. i 18. maja). Dopunska taksa, koja je bila ustanovljena odlukom od 28.II.1948. s primjenom od 4.III., bila je primijenjena na taj izvoz, i prodavalac je tražio od kupca naknadu.

Međutim nijedna klauzula ugovora ne stavlja na teret kupca izvozne takse, što više, kad bi se i dopustilo, da se u tom pogledu podrazumijeva, da postoji ugovorna odredba,

taksa se ne bi primijenila, da je prodavalac pristupio krca-nju u roku, koji je ugovorom bio imperativno odredjen. On dakle ne bi mogao od kupca tražiti plaćanje iznosa, što ga je morao platiti jedino zbog doznje u izvršenju ugovora.

B. Ugovor br.36 bio je zaključen s predvidjenim ukrcajem 31.XII.1947., i ukrcaj je izvršen na brod "Julin" 20.V.1948. Taj ugovor sadržava klauzulu, koja na teret kupca stavlja svako povećanje takse na izvoz, koje bi se izvršilo između potpisivanja ugovora i stvarnog dana ukrcaja, kao i svake nove takse, koja bi bila ustanovljena.

No prodavalac ne bi bio morao platiti dopunsku taksu, koja se može nanetnuti jedino primjenom odluke od 28.II.1948., da je ukrcao robu u roku predvidjenom u ugovoru, pa zbog toga ne bi mogao od kupca tražiti plaćanje takse pro-uzročene jedino greškom, koju je on sam počinio u izvršenju ugovora.

C. Svi ostali sporni ugovori sadržavaju klauzulu pod naslovom "Rezerva", koja obvezuje kupca, da snosi svaku novu taksu, koja bi bila ustanovljena između potpisivanja ugovora i dana ukrcavanja.

Firma Charles, da bi izbjegla plaćanju takse usta-novljene odlukom od 28.II.1948., stala je na stanovište, da ta taksa ne predstavlja izveznu taksu, ali se to stanovište ne bi moglo prihvatiti, jer odluka, kojom se taksa ustanov-ljuje pod nazivom "taksa za uredjivanje", navodi, da se ona ina primijeniti na "kamerunsko izvezeno drvo" i povjerava carinskoj službi brigu oko naplate takse.

III. Prodavalac je posebnim fakturama, koje su glasi-le na franke C.F.A., tražio plaćanje dopunske takse. Kupac smatra da ih je dužan platiti samo po tečaju 1,70., koji je bio na snazi na dan, kad je ugovor morao da bude izvršen, a ne po tečaju od 2 franka na dan predočenja faktura.

Medjutin prodavalac traži tim specijalnim faktura-na od kupca plaćanje samo onoga, što je on sam stvarno platio, i to u iznosu, koji je s izvjesnim zakašnjenjem obračunala carinarnica, pa prena tome okolnost, da li je došlo do zakaš-njenja u dobavi, nema utjecaja na obračun takse.

Odluka arbitražnog vijeća:

Arbitražno vijeće je odlučilo

- 1/ Odbilo je tužbu Firme Charles za naknadu iznosa od 230.950. - Frs., koliko ona tvrdi da je pre- više platila za ugovore 64, 84 i 88.
- 2/ Odbilo je Cie du Cameroun zahtjev plaćanja dopunske takse za one ugovore, u kojima je kraj- nji datum ukrcavanja raniji od stupanja na sna- gu odluke od 28.II.1948., kojom je ta taksa ustanovljena.
- 3/ Osudilo je firmu Charles, da plati dopunsku tak- su za sve ostale ugovore, koji su doduše izvrše- ni sa zakašnjenjem, ali uvijek poslije stupanja na snagu spomenute odluke, i to u francina C.F.A. po tečaju na dan plaćanja.

Arbitražno vijeće je odredilo, da svaka od strana- ka snosi svoje troškove.

(DMF 1952. str. 313-319.)

S. B.

Bilješka. - Izuzetno donosimo tu presudu u gotovo potpunom tekstu, nešto s obzirom na ugledne stručnjake, koji su bili arbitri (od kojih je profesor Ripert nedavno umro), a osobito radi iznošenja pred naše čitaoce jedne tipične arbitražne pre- sude iz područja prekomorske trgovine.

Starije sudske odluke iz područja pomorske
kupoprodaje

Bilješka. - Radi upoznavanja s najznačajnijim stanoviština sudske prakse između dva rata objavit ćemo u ovoj posebnoj rubrici neke sudske i arbitražne odluke iz "Revue de droit maritime comparé" između 1929. i 1940. godine. Ta poznata publikacija nažalost više ne izlazi. Objavljivala je odluke iz raznih zemalja sa raznih kontinenta. Te su odluke i danas interesantne, jer ih se praksa uglavnom još drži, a osim toga su značajne po argumentaciji, jer se za mnoge probleme iz tog materijala nisu ponovili slični slučajevi, i o njima nema novi- je judikature. Zbog toga je i zaključeno na sastanku Radne za- jednice, da se te presude imaju objaviti.